

Europski gospodarski i socijalni odbor

Mišljenja EGSO-a vezana uz ruralni razvoj u 2016.

U 2016. godini, Europski gospodarski i socijalni odbor donio je sljedeća mišljenja vezana uz ruralni razvoj:

516. plenarna sjednica – 27-28.4.2016.

Paket za kružno gospodarstvo

EGSO se nada da će ambicija Komisije da potakne prelazak na kružno gospodarstvo biti prvi korak prema postizanju izmjene obrasca u ponašanju i praksi. Podsjeća na svoje protivljenje povlačenju prethodnog Paketa za kružno gospodarstvo objavljenog 2014. Postoji prostor za napredak u pogledu razine ambicioznosti paketa. EGSO preporučuje ponovno uvođenje ciljeva iz paketa iz 2014. u pogledu obrade otpada, uz omogućavanje njihova ostvarivanja na troškovno učinkovit način. Sve u svemu, čini se da 18-mjesečna odgoda nije opravdana opsegom ili ambicioznošću novog paketa u usporedbi s prethodnim paketom.

EGSO smatra kako se u prijedlozima Komisije nedovoljno razmatraju prednosti i rizici prelaska na kružno gospodarstvo povezani sa socijalnim aspektima i aspektima rada. Potrebno je prepoznati najosjetljivije sektore i radnike kako bi se za njih mogao uspostaviti cijeli niz potpornih struktura. Odbor je spreman istražiti izvedivost organiziranja otvorene europske platforme za kružno gospodarstvo koja bi okupljala dionike i predstavnike civilnog društva iz javnog, djelomično javnog ili privatnog sektora koji se bave učinkovitošću resursa. EGSO vidi obrazovanje u svim svojim oblicima i na svim razinama kao ključni dio prelaska na kružno gospodarstvo. Time mora biti obuhvaćeno utvrđivanje potreba za osposobljavanjem radnika koji trebaju biti dio neposredne promjene te dugoročno djelovanje u pogledu obrazovanja budućih generacija.

EGSO preporučuje da se predviđenom revizijom Direktive o ekološkom dizajnu uzme u obzir potpuni životni ciklus proizvoda, uključujući trajnost, mogućnost popravka, dostupnost / cjenovnu pristupačnost rezervnih dijelova te bezuvjetno objavljivanje informacija o popravku i servisiranju od strane proizvođača. Također smatra kako je potrebno razviti mehanizme potpore koji siromašnijim osobama omogućuju pristup proizvodima i uslugama više kvalitete (i početno više cijene). Oni bi mogli imati oblik programa pozajmljivanja uz potporu vlade ili programa financiranja uz potporu

proizvođača, i to isključivo uz niže kamatne stope, a primjenjivali bi se na proizvode s određenim minimalnim očekivanim životnim vijekom i osmišljene s namjerom obuhvaćanja svih elemenata cirkularnosti.

Smanjene stope ili izuzeća od PDV-a za reciklirane proizvode, kao i za djelatnosti ponovne uporabe i popravka, mogu potaknuti poduzetnike da budu aktivni u tom pogledu, a potrošačima ponuditi proizvod s konkurentnom cijenom, što će pomoći u promicanju promjene ponašanja na širokoj osnovi. Subvencije bi trebale biti preusmjerene na potporu uporabe sekundarnih sirovina te poticati primjenu načela ekološkog dizajna u svim sektorima proizvodnje.

Proces europskog semestra može se, uz pomoć preporuka za pojedine zemlje, upotrijebiti kako bi se zajamčila provedba na razini država članica te davanje prednosti prelasku na model kružnog gospodarstva.

Mišljenje preuzmite [ovdje](#).

517. plenarna sjednica – 25.-26.5. 2016.

Održiviji prehrambeni sustavi

Prepoznajući hitnu potrebu za rješavanjem mnogobrojnih gospodarskih, ekoloških i društvenih posljedica proizvodnje i potrošnje hrane, EGSO poziva Europsku komisiju i države članice da izrade jasnu politiku EU-a i provedbeni plan za izgradnju održivog, otpornog, zdravog, poštenog i klimatski prihvatljivog prehrambenog sustava kojim se potiče suradnja i uzajamno razumijevanje među svim dionicima u lancu opskrbe hranom. Potrebno je zajamčiti bolju usklađenost i integraciju ciljeva politike i instrumenata povezanih s hranom (npr. u pogledu poljoprivrede, okoliša, zdravlja, klime, zapošljavanja itd.) uzimajući u obzir tri stupa održivosti.

EGSO smatra da je krajnje potreban prijelaz na održivije prehrambene sustave koji će obuhvaćati sve faze, od proizvodnje do potrošnje; proizvođači moraju proizvoditi više hrane i istodobno smanjiti utjecaj na okoliš, a potrošače treba potaknuti na prijelaz na hranjiv i zdrav način prehrane s manjim ugljičnim otiskom. EGSO smatra kako bi EU trebao uložiti veće napore u provedbu ciljeva UN-a za održivi razvoj, s obzirom na to da oni pružaju ključan okvir za zajedničko djelovanje radi postizanja globalne održivosti prehrane do 2030. godine.

EGSO smatra kako bi se kombinacijom različitih konvencionalnih, inovativnih i agroekoloških praksi moglo bolje otkloniti ekološke i klimatske posljedice postojećih sustava proizvodnje hrane. Konkretnije, kombinacijom precizne poljoprivrede (što podrazumijeva i daljnji razvoj IKT-a i satelitskih sustava) s agroekologijom mogla bi se nadopuniti konvencionalna poljoprivreda uz pomoć niza načela i praksi kojima je cilj povećati održivost poljoprivrednih sustava, kao što su bolje iskorištavanje biomase, bolje skladištenje i korištenje biomase, osiguravanje povoljnih uvjeta u tlu, poticanje diversifikacije usjeva i smanjenje uporabe pesticida. Dodatno poticanje zatvorenih poljoprivrednih modela moglo bi dovesti do poljoprivrede u kojoj se ne koriste fosilna goriva. Reformom ZPP-a uvedena je kombinacija mjera (ekologizacija, agroekološki i klimatski programi itd.), što EGSO smatra korakom u pravom smjeru.

Odbor smatra kako je održiv odabir u prehrani potrebno promicati povećanjem dostupnosti hrane i njezine pristupačnosti potrošačima. Potrošnju održivih prehrambenih proizvoda treba poticati stvaranjem snažnije potražnje na tržištu, putem zelene javne nabave ili drugih pristupa. EGSO poziva države članice na reviziju nacionalnih prehrambenih smjernica kako bi se u njima odražavala održivost te na pružanje potpore poučavanju o hrani u školskim programima. EU bi također trebao promicati označavanje podrijetla, osmišljavanje oznaka na kojima je jasno istaknut aspekt održivosti prehrambenih proizvoda kao i kampanje vizualnog oglašavanja o zdravijoj hrani i prehrani diljem EU-a.

EGSO smatra kako politike EU-a, zajedno s posebnim programima za istraživanja i inovacije, u kombinaciji s financijskim poticajima za poljoprivrednike trebaju promicati postupan prijelaz na poljoprivredne modele bez fosilnih goriva te podupirati učinkovitiju uporabu resursa, uključujući zemljište, vodu i hranjive tvari, u cijelom sustavu proizvodnje.

EGSO smatra kako prijelaz na održive prehrambene sustave zahtijeva sveobuhvatnu prehrambenu politiku, u kombinaciji sa širokom biogospodarskom strategijom, a ne samo poljoprivrednu politiku. Umjesto uključivanja u polarizirajuću raspravu potrebno je interdisciplinarno razmišljanje koje će povezati GU-ove Komisije, široki raspon ministarstava i ustanova u državama članicama, lokalne i regionalne vlasti te dionike diljem prehrambenih sustava kako bi se riješili međusobno povezani izazovi istaknuti u ovom mišljenju.

Mišljenje preuzmite [ovdje](#).

519. plenarna sjednica – 21.-22. 9. 2016.

Održivi razvoj – pregled unutarnjih i vanjskih politika EU-a

EGSO smatra kako bi se program UN-a za održivi razvoj 2030. morao pretvoriti u proaktivnu, transformativnu i pozitivnu komunikaciju za Europu. Ova komunikacija usmjerena na budućnost doprinijela bi i nadvladavanju nikad većeg nepovjerenja građana EU-a u projekt Europske unije, a osobito pridobivanju podrške mladih. EU bi na taj način trebao upotrijebiti Program UN-a za 2030. kako bi građanima EU-a predstavio novu viziju Europe: društveni ugovor 21. stoljeća.

Odbor poziva na sveobuhvatnu i integriranu strategiju za Održivu Europu do 2030. koja će pružiti potreban dugoročni vremenski okvir, te na usklađivanje politike i povezanost za provedbu Programa UN-a za 2030. Strategija mora obuhvatiti posebne ciljeve za provedbu 17 općih ciljeva održivog razvoja, mehanizme revizije i praćenja te akcijske planove s potrebnim zakonodavstvom i instrumentima politika, aktivnostima za podizanje svijesti te plan za mobilizaciju financijskih sredstava. Pripremna faza strategije trebala bi predvidjeti šire opsežno savjetovanje s civilnim društvom, vladama, parlamentima i tijelima lokalne vlasti.

EGSO je utvrdio sljedeća ključna područja politike za korjenitu promjenu prema održivom razvoju i preporučuje da Komisija odredi odgovarajuće vodeće inicijative:

- pravedan prijelaz na niskougličnu, kružnu ekonomiju suradnje,
- prijelaz prema socijalno uključivom društvu i gospodarstvu – pristojan rad i ljudska prava,

- prijenos na održivu proizvodnju i potrošnju hrane,
- ulaganje u inovacije i dugoročnu modernizaciju infrastrukture i poticanje održivog poslovanja,
- ostvariti da trgovanje djeluje u korist održivog razvoja na svjetskoj razini.

EGSO preporučuje prijelaz na pristup kod kojeg više dionika upravlja provođenjem ciljeva održivog razvoja, uključivanjem svih dionika i organizacija civilnog društva prema načelima sudjelovanja, odgovornosti i partnerstva. Sam EGSO već je predstavio posebnu inicijativu za Forum europskog civilnog društva za održivi razvoj koji uključuje više dionika.

Mišljenje preuzmite [ovdje](#).

520. plenarna sjednica – 19.-20. 10. 2016.

Pravedniji lanac opskrbe poljoprivredno-prehrambenim proizvodima

EGSO u Mišljenju naglašava da se problem lošeg položaja najranjivijih aktera u lancu opskrbe hranom mora riješiti ukidanjem nepoštenih trgovačkih praksi sektora maloprodaje prehrambenih proizvoda (napomena: izraz „sektor maloprodaje“ se u Mišljenju odnosi na velika maloprodajna poduzeća) i nekih transnacionalnih kompanija, koje povećavaju rizik i nesigurnost za sve subjekte u lancu opskrbe hranom te time izazivaju nepotrebne troškove. EGSO snažno podupire rezoluciju Europskog parlamenta od 7. lipnja 2016. u kojoj je naglašena potreba za okvirnim zakonodavstvom na razini EU-a kako bi se riješio problem nepoštenih trgovačkih praksi trgovaca u sektoru maloprodaje prehrambenih proizvoda i nekih transnacionalnih kompanija te kako bi se europskim poljoprivrednicima i potrošačima omogućilo ostvarivanje koristi od poštenih uvjeta za kupovinu i prodaju. EGSO smatra da je zbog naravi nepoštenih trgovačkih praksi potrebno i nužno donošenje zakonodavstva EU-a kojim se one zabranjuju.

EGSO osobito poziva Komisiju i države članice da hitno poduzmu mjere za sprečavanje nepoštenih trgovačkih praksi, i to uspostavom mreže provedbenih tijela usklađenih na razini EU-a radi stvaranja jednakih uvjeta unutar jedinstvenog tržišta. EGSO također pozdravlja uspostavu Inicijative za lanac opskrbe na razini EU-a i ostalih dobrovoljnih nacionalnih sustava, ali samo u svojstvu dodatka djelotvornim i otpornim provedbenim mehanizmima na razini država članica. Međutim, potrebno je zajamčiti da svi dionici (npr. poljoprivrednici i sindikati) mogu sudjelovati te da se prigovori mogu podnositi anonimno. Također je potrebno uspostaviti odvraćajuće kazne. Nadalje, takve platforme moraju reagirati neovisno. EGSO također predlaže uspostavljanje institucija pučkog pravobranitelja s regulatornim ovlastima u posredovanju prije suđenja.

EGSO poziva na zabranu zlouporabe nepoštenih praksi, primjerice onih navedenih u točki 3.3 Mišljenja. EGSO posebno preporučuje da se dobavljače, poput poljoprivrednika, plaća po cijeni koja nije niža od troška proizvodnje. EGSO također poziva na djelotvornu zabranu prodaje prehrambenih proizvoda na malo ispod nabavne cijene. U konačnici, EGSO preporučuje poticanje i podržavanje alternativnih poslovnih modela koji skraćuju lanac opskrbe između proizvođača hrane i krajnjeg potrošača.

Mišljenje preuzmite [ovdje](#).

Čimbenici koji utječu na ZPP nakon 2020.

ZPP već pola stoljeća pomaže u izgradnji Europske unije. EGSO smatra kako bi povratak osnovama u ovom trenutku trebao poslužiti kao prilika za novu dugoročnu viziju ZPP-a koja bi dala jasne i konkretne smjernice ne samo poljoprivrednicima nego i milijunima građana. Kao što je Odbor dosljedno isticao, budući ZPP trebao bi štiti europski poljoprivredni model zasnovan na načelima prehrane neovisnosti, održivosti i prilagodljivosti stvarnim potrebama europskih građana, bilo da je riječ o poljoprivrednicima, zaposlenicima u poljoprivredi ili potrošačima.

EGSO pozdravlja početne rasprave i razmišljanja o budućnosti ZPP-a nakon 2020. godine. Iako ciljevi ZPP-a navedeni u Ugovoru nikad nisu bili važni kao sada, iznimno je bitno provesti detaljnu analizu trenutnog ZPP-a i rezultata prethodne reforme. Svrha je ovog mišljenja iznijeti neke prijedloge i sudjelovati u promišljanjima o budućnosti ZPP-a.

Ponajprije, s obzirom na složenost ZPP-a i teškoće u provedbi posljednje reforme, poljoprivrednicima je potrebna politička stabilnost i dugoročna vizija poljoprivredne politike. Proces u skladu s Ugovorom iz Lisabona iziskivat će nekoliko godina za promišljanje i razmjenu ciljeva, za raspravu o izazovima i pronalaznje rješenja. Stoga EGSO smatra kako bi se europske institucije trebale brzo složiti oko toga da se rok trenutnog ZPP-a produži za najmanje dvije godine. Kalendar ZPP-a trebao bi se uskladiti s izborima za Europski parlament, uz odredbe primjenjive u razdoblju od deset godina te mogućnost preispitivanja sredinom provedbenog razdoblja svakih pet godina. Taj prijedlog trebao bi pružiti više stabilnosti sektoru poljoprivrede, omogućiti neometan razvoj te EP-u i Europskoj komisiji dati priliku za rješavanje svih problema koji se mogu pojaviti.

EGSO smatra kako bi ZPP trebao poticati pokretanje poslovanja mladih i novih poljoprivrednika i poljoprivrednica, i to ne samo pomoću posebnih alata nego i stvarnom stabilnošću u politici. Doista, poljoprivrednicima je potrebno više stabilnosti kako bi desetljećima mogli ulagati i nositi se s izazovom generacijske obnove.

Odbor također smatra kako bi s jedne strane, budući ZPP trebao uzeti u obzir raznolikost modela poljoprivrede i regionalne posebnosti, a s druge strane, raznolikost svojih ciljeva: gospodarskih, društvenih i ekoloških. Vlastita proizvodnja hrane i vlastita poljoprivreda važni su i predstavljaju dio kulture svakog naroda u svijetu. Europska prehrambena politika trebala bi se temeljiti na zdravoj i kvalitetnoj hrani i stvarati sinergije sa ZPP-om. Jedno od glavnih načela ZPP-a trebalo bi biti održavanje snažne i održive poljoprivrede u svim regijama EU-a.

Odbor vidi pojednostavljenje kao prvi i osnovni prioritet iduće reforme ZPP-a. Potrebno je olakšati provedbu ZPP-a te razviti racionalniji sustav nadzora i sankcija. Od iznimne je važnosti osigurati pravovremenu isplatu poljoprivrednicima. S obzirom na to da je ZPP politika s izravnim djelovanjem na europskoj razini i da će ukidanje povlaštenosti Zajednice dovesti do smanjenja proizvođačkih cijena, budući ZPP mora biti u stanju odgovoriti na sve izazove s kojima se suočava, uključujući previranja na tržištu. Stoga je potrebno povećati proračun za poljoprivredu na europskoj razini.

Tijekom 2017. godine Europska komisija nastavit će sa svojim radom i provesti opsežna savjetovanja o pojednostavljenju i modernizaciji ZPP-a. EGSO smatra važnim aktivnu ulogu

europskog civilnog društva u tom procesu. EGSO bi trebao uspostaviti studijsku skupinu koja će pratiti taj proces i pridonositi mu.

Mišljenje preuzmite [ovdje](#).

Raspodjela tereta do 2030. te korištenje zemljišta, prenamjena korištenja zemljišta i šumarstvo (LULUCF)

EGSO pozdravlja pravodobne prijedloge Komisije za provedbu obveze EU-a u pogledu smanjenja stakleničkih plinova do 2030. godine u svim sektorima gospodarstva i društva. Međutim, EGSO naglašava potrebu da se istodobno uzme u obzir globalni dugoročni izazov ublažavanja klimatskih promjena. To zahtijeva temeljitu procjenu pitanja mogu li se pomoću sadašnje klimatske politike EU-a – s obzirom na napore na globalnoj, europskoj i nacionalnoj razini – stvoriti preduvjeti za ugljično neutralan svijet.

EGSO se u pogledu raspodjele tereta u cijelosti slaže sa stajalištem da treba voditi računa o razlikama između država članica radi osiguravanja pravednosti i isplativosti. Kako bi se postigla istinska isplativost na pravedan način, prilikom izračunavanja raspodjele tereta trebalo bi istovremeno u obzir uzeti oba aspekta, i to u svim državama članicama, te ciljeve postaviti tako da svaka država snosi iste relativne troškove. Zbog nedostataka u raspodjeli tereta EGSO smatra kako je važno uvesti mehanizme fleksibilnosti i dalje ih razvijati.

Integracija korištenja zemljišta, prenamjene korištenja zemljišta i šumarstva (LULUCF) u okvir za 2030. donosi osobit novi element klimatskoj politici EU-a. Održiva uporaba i aktivno upravljanje biološkim prirodnim resursima, tj. održivo biogospodarstvo – uključujući održivo upravljanje šumama i klimatski prihvatljivu proizvodnju hrane – ključan je element te tranzicije. Uloga poljoprivrede i šumarstva zahtijeva cjelovit pristup u okviru klimatske politike EU-a. Potrebno je uzeti u obzir smanjenje emisija i sekvencijaciju ugljika, kao i izazove prilagodbe i sigurnosti opskrbe hranom.

EGSO smatra da je važno provesti procjenu emisije i uklanjanja stakleničkih plinova znanstvenim putem, transparentno i koristeći se zajedničkim parametrima. Poziva Komisiju da razvije pravila obračunavanja za gospodarenje zemljištem i šumama koja bi odražavala stvarne emisije i stope sekvencijacije. Također, države članice trebaju uspostaviti nacionalne referentne razine za šume u skladu s predviđenom održivom uporabom šumskih resursa. Također je važno izbjeći dvostruko obračunavanje emisija LULUCF-a povezanih s biomasom u drugim sektorima.

EGSO potiče države članice da u bliskoj suradnji s civilnim društvom na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini osmisle ambiciozne nacionalne politike za sektor LULUCF, zasnovane na načelu „odozdo prema gore”. EGSO također uviđa da su za uspjeh tih ambicioznih prijedloga potrebna znatna financijska sredstva.

Mišljenje preuzmite [ovdje](#).

Funkcionalno gospodarstvo

EGSO u ovom mišljenju izražava svoju želju da društvo otpočne ekonomsku tranziciju iz faze prekomjernog iskorištavanja resursa i rasipanja u održiviju fazu koja je usmjerenija na kvalitetu nego na kvantitetu i nudi više radnih mjesta. EGSO potvrđuje kako bi želio da Europa preuzme inicijativu u pogledu osmišljavanja novih oblika ekonomije.

EGSO poziva na sljedeće:

- da se provede sveobuhvatna procjena vrsta proizvoda ili usluga kako bi se mogle utvrditi prednosti i, prema potrebi, uvjeti za pozitivan razvoj funkcionalnog gospodarstva;
- da se ubrzaju istraživanja i dostignuća u pogledu novih načina proizvodnje i potrošnje povezanih s funkcionalnim gospodarstvom: ekološko osmišljavanje proizvoda, kružno gospodarstvo, ekonomija suradnje i gospodarstvo za opće dobro;
- da Europski zakonodavni paket omogući strukturiranje usluga koje se nude putem funkcionalnog gospodarstva, posebice u pogledu zajedničke potrošnje, zastarijevanja, bolje shvaćanje tih modela od strane potrošača, te povoljnijeg pravnog i poreznog okvira za inovativna poduzeća.
- da se istaknu regionalne prednosti, napusti standardizirana masovna proizvodnja, koja je djelomično odgovorna za razbijanje iluzija o postojećim obrascima potrošnje, i uzme u obzir cjelokupni vanjski učinak proizvodnog sustava;
- da se u okviru EGSO-a osnuje nova stalna međusektorska struktura za analizu razvoja stanja na tom polju; Bilo bi korisno imati platformu za razmjenu koja bi inicijative funkcionalnog gospodarstva učinila vidljivima na razini Europe.

Mišljenje preuzmite [ovdje](#).

Pripremile: Iva Paska, ODRAZ

Lidija Pavić-Rogošić, ODRAZ / HMRR / EGSO